

WOORDWIJS

Hoe onderken je Gods leiding?

J.H. Kuiper

Terwijl ik dit artikel klaarmaak, zit een eind verderop een collega-predikant te overwegen of hij het beroep, op hem uitgebracht, zal aannemen of niet. Hij moet in alle gemoedsrust kunnen zeggen dat wat hij beslist, de wil van God is. Die roept immers. En tegelijk kan hij nergens in de bijbel terecht voor een tekst die hierover uitsluitel geeft. Op het moment dat hij zijn beslissing probeert uit te leggen, zal hij merken dat een heleboel mensen hem daarin niet kunnen volgen.

Dit is maar een van de vele voorbeelden die je kunt bedenken bij het onderwerp 'Gods leiding'. Het heeft ook alles te maken met je huwelijkskeus bijvoorbeeld. Een van de sterkste teksten over huwelijksrouw is Matteüs 19: 'Wat God heeft verbonden, mag een mens niet scheiden'. Maar hoe weet je nu dat het God is die je samenvoegt? Als je eenmaal begint te denken, komen de voorbeelden van momenten waarop het zo gaat: keuze voor een beroep, om wel of niet te emigreren, noem maar op. Dan gaat het juist om de belangrijke kruispunten in ons leven. Laat God ons in de steek?

Een orakelboek?

Er zijn christenen die de Bijbel dan gebruiken als een soort orakelboek. Ze gaan bidden, uiteraard, en na afloop doen ze de Bijbel open op een willekeurige plaats en de zo gevonden tekst moet de wil van God aanwijzen. Vaak is er een behoorlijke dosis fantasie voor nodig om daar dan wat van te maken en met de directe bedoeling van de bijbeltekst heeft het ook niet veel uit te staan.

Die kant willen we niet op. Een beetje oneerbiedig gezegd: je laat de Bijbel op die manier buikspreken. Als je een beetje handig bent, valt die precies op de goede bladzijde open. De vraag blijft echter staan: hoe kom je dan achter Gods leiding? Maakt de Here ook iets duidelijk in de gang van ons leven?

Uitgangspunten

We beginnen met een aantal uitgangspunten:

1. In de Bijbel staat alles wat wij moeten weten voor onze weg door het leven aan Gods hand. We hebben dat ook samen uitgesproken in de belijdenis, artikel 7 NGB:

Wij geloven dat deze Heilige Schrift de wil van God volkomen bevat en voldoende leert al wat de mens geloven moet om behouden te worden. Daarin heeft God uitvoerig beschreven hoe wij Hem moeten dienen. ... Daaruit volgt dat al wat daarin geleerd wordt, volmaakt en in alle opzichten volledig is.

2. Mensen zijn gemaakt om Gods wil uit te voeren. Christus heeft dat aangegeven in de bede: 'Laat uw wil gedaan worden.' De toevoeging 'op aarde zoals in de hemel' geeft heel gecomprimeerd de heilsgeschiedenis aan. In de hemel is het al zover dat Gods wil gedaan wordt. Nu moet het hier op aarde nog zover komen. Als wij leren onze eigen wil te verzaken en Gods wil, die alleen goed is, zonder tegenspreken gehoorzaam zijn, komen we tot onze bestemming als mens. Het klinkt tegenstrijdig, maar dan ben je pas echt 'jezelf'.

3. Dat gaat alleen niet vanzelf. Daarom wordt het leven van een christen ook wel aangeduid als een offer. Belangrijk is hier Romeinen 12:1,2:

Broeders en zusters, met een beroep op Gods barmhartigheid vraag ik u om uzelf als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen, want dat is de ware eredienst voor u. U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God van u wil en wat goed, volmaakt en hem welgevallig is.

Je komt dus pas achter de wil van God met je leven, als je bereid bent om de moeilijke weg te gaan. Het is goed om dit van tevoren te beseffen. Al te gemakkelijk kiezen we immers, ook als christen, voor de binnenbocht, en leggen we de soms schaarse schriftgegevens uit zoals het ons goed uitkomt.

4. God maakt ons tot volwassen mensen door het geloof in Jezus Christus. Nam Hij onder het oude verbond de mensen soms nog bij de hand door heel gedetailleerde voorschriften te geven, in het Nieuwe Testament verklaart Hij ons meerderjarig en laat Hij veel aan onszelf over. We zijn verantwoordelijk voor ons eigen leven en juist daarin komt uit, hoe compleet de verlossing door Christus is. Daarom wijst Hij wel de koers aan - richting Nieuw Jeruzalem -, maar niet gedetailleerd de route.

Intermezzo: uw wil geschiede

Hierboven haalde ik het gebed aan dat Jezus ons zelf heeft leren bidden, het Onze Vader. Dat deed ik in de Nieuwe Bijbelvertaling. 'Laat uw wil gedaan worden.' Wij zijn gewend te zeggen: 'Uw wil geschiede.' Daarbij wordt heel gemakkelijk de verbinding gelegd naar het gebed van Christus in Getsemane: '... doch niet mijn wil, maar uw wil geschiede'. Het klinkt hetzelfde: wij bidden dan ook, bijvoorbeeld bij ziekte, dat we ons neerleggen bij de wil van God, die misschien helemaal niet gericht is op genezing. Ook in de bekende gezangen over de wil van God gaat het om deze wil, de wil van Gods besluit. Dit wordt ook wel de verborgen wil van God genoemd.

De Nieuwe Bijbelvertaling volgt echter de oude catechismus en laat het slaan op wat God geopenbaard heeft als wil voor ons leven. De wil van Gods bevel. Terwijl bij de geschiedenis van Getsemane het net anders weergegeven wordt: 'Maar laat het niet gebeuren zoals ik het wil, maar zoals u het wilt.'

Voor ons gevoel kan daar een spanning tussen zitten. De Here kan wel zeggen dat je niet met een ongelovige mag trouwen, maar als Hij nu net dat ongelovige meisje op je weg geplaatst heeft... Denk, een heel ander onderwerp, ook aan de manier waarop binnen de rooms-katholieke kerk, tenminste internationaal, gepleit wordt voor geboorteregeling via de natuurlijke weg in tegenstelling tot de chemische via de 'pil'.

Een paar opmerkingen daarover:

1. In heel de Bijbel vind je nergens dat de stand van zaken de wil van God weerspiegelt. Integendeel: wat God goed gemaakt heeft, is door mensen omgedraaid en in het tegendeel veranderd. In het verleden is met een beroep op de stand van zaken ook de slavernij verdedigd, of de achtergestelde positie van vrouwen. Als God het, om redenen die wij niet kunnen volgen, zo toelaat, wil dat nog helemaal niet zeggen dat Hij het zo beveelt. Om Mozes aan te halen:

Wat verborgen is, komt de Heer, onze God toe; wat openbaar is, komt ons toe. Wij en onze kinderen dienen ons altijd te richten naar alle bepalingen van deze wet (Deut. 29:28).

2. In de hof van Getsemane gebeurde iets unieks. Het leven van Christus was één vervulling van de geopenbaarde wil van God. Hij leefde zonder die tegenspraak in zijn bestaan die wij kennen en ons leven zo doet denken aan een niet-afgebouwd huis, waarvan ook regelmatig weer een muurtje instort.

Hij wist ook van Gods plan om mensen vrij te maken van de ban over hun leven, de ban van de zonde. Hij leerde gehoorzaamheid uit wat Hij heeft geleden. En in de weg van de actieve gehoorzaamheid maakt Hij Gods plan om ons te verlossen bekend. Wat eeuwenlang verborgen was, komt nu aan het licht: God wil dat alle mensen worden gered en de waarheid leren kennen (1 Tim. 2:5, vgl. zondag 12 over Christus als onze hoogste profeet en leraar). Bij Christus zie je dus de eenheid van Gods geopenbaarde wil en verborgen wil. Even gaat het gordijn opzij dat hangt over Gods bedoeling met deze wereld en we zien dat Hij het heil van de mensen zoekt. Dat gaat zover dat Hij zijn eigen Zoon daarbij niet spaarde.

Even heel kort: juist omdat wij door Christus weten dat God een God van heil is, kunnen we vol vertrouwen de aangewezen weg van God gaan.

Voorbeeld: Abram

Een mooi voorbeeld daarvan is te vinden in het eerste bijbelboek, vanaf hoofdstuk 12. Abram woonde al een tijdje met zijn familie in Haran. Dat was niet zijn geboorteplaats. Hij kwam uit Ur, dat een heel stuk naar het zuiden ligt. Dan zegt God tegen hem dat hij daar weg moet gaan, op weg naar een land dat God hem wijst. Hij vertrekt zonder te weten waar hij uitkomen zou (Heb. 11:8), maar gaat wel richting Kanaän. Waarom?

Abram gaat op weg, gewoon omdat God hem dat openbaarde. Rechtstreeks. Zo ging dat in die tijd toen er alleen nog maar de mondelinge traditie was. Zo werkte de Here toen. Zijn reisroute kiest hij vanuit de plannen die er in zijn familie aanvankelijk waren: we gaan emigreren van Ur naar Kanaän. Halverwege zijn ze echter blijven steken.

Als hij in Kanaän aankomt, zegt God tegen hem dat dit de plaats van bestemming is. En Hij vertelt hoe Hij al in Ur bezig was met dit plan: 'Ik ben de HEER, die jou heeft weggeleid uit Ur, uit het land van de Chaldeeën, om je dit land in bezit te geven' (Gen. 15:7).

Abram vertrouwde op God en zocht in zijn eigen leven de combinatie van de geopenbaarde wil van God (ga bij je familie weg) en de weg van de Here tot dat moment in zijn leven. Dit vertrouwen rekende de Here hem toe als een rechtvaardige daad (Gen. 15:6). We staan aan het begin van een heel belangrijke tijd waarin de Here steeds meer van zichzelf openbaart. En toch zie je in de houding van Abram al de grondhouding voor de christen vandaag: vertrouwen.

Nog een voorbeeld: Jona

Jona is een voorbeeld van iemand die het ronduit vertikt om de geopenbaarde wil van God uit te voeren. Als God zegt: 'Ga naar Nineve', gaat hij de andere kant op. Er komt echter een zware storm op zijn weg en Jona laat zich overboord werpen. Een vis slokt hem op en spuwt hem op het droge. We laten allerlei vragen die hierbij gesteld kunnen worden, gewoon liggen en concentreren ons op de gedachten van Jona in het binnenste van de vis. Die zijn ons doorgegeven in de vorm van een lied. Opvallend daarbij is het besef dat hij verbannen was uit Gods ogen en het vertrouwen dat hij opnieuw Gods heilige tempel zal aanschouwen (Jona 2:6). Wat zal die het benauwd gehad hebben, in de ingewanden van die vis. En toch dat vertrouwen. Omdat hij God zo kende.

Een paar dingen lichten we er weer uit: Jona combineert zijn kennis van Gods geopenbaarde wil voor hem (ga naar Nineve) met wat hij merkt van Gods bestuur: een zware storm. Als hij beide combineert, is hij bereid een moeilijke weg te gaan: Gooi me maar in zee. Diep in zijn hart vertrouwt hij de Here.

Nieuwe Testament: Paulus

Paulus leefde in een tijd dat er profeten waren die soms gedetailleerde dingen mochten doorgeven van God. Hij heeft al een tijd in dienst van het evangelie gewerkt als hij nog een keer naar Jeruzalem wil. Daar wil hij het pinksterfeest bijwonen en met Jakobus praten. De heilige Geest vertelt hem in elke stad die hij aandoet, hoe het met hem zal aflopen. Boeien en gevangenschap staan hem te wachten. Hij weet zich echter gedreven door de Geest om toch zijn reis voort te zetten, zoals dat in heel zijn zendingswerk het geval was. Hier is hij door de Geest verhinderd het woord te spreken; elders vindt hij een open deur voor het evangelie. De Geest maakt hem zijn toekomst duidelijk.

En niet alleen aan hem. Onderweg, in Tyrus, komt hij andere profeten tegen, die ook de boodschap gekregen hadden dat hem vervolging en gevangenschap wachtte. Zij dringen er bij hem op aan, uit die stad weg te blijven. Hij gaat toch.

Hij is er al bijna, als een Judeese profeet, Agabus, een gordel pakt, die om Paulus heen bindt en zegt: 'Dit zegt de heilige Geest: zo zal de man van wie deze gordel is, vastgebonden worden door de Joden in Jeruzalem' (Zie Hand. 20 en 21). Paulus gaat toch. Hij weet dat hierin zijn opdracht ligt.

Voor ons is dit lastig, omdat het lijkt alsof de Geest zichzelf tegenspreekt. Paulus wordt gedreven door de Geest om zijn reis voort te zetten; de profeten in Tyrus roepen hem op, geïnspireerd door de Geest, om niet verder te gaan en Agabus zegt wat er gaat gebeuren als hij toch gaat. Het doet denken aan de tegenstrijdigheid die we soms zelf ervaren: Wat vraagt God nu van ons? Paulus ging af op wat hij van de Here had gezien en was bereid de weg die tot zijn dood kon leiden, te gaan.

Hoe kan dat? Wie kiest er nu vrijwillig voor de moeilijke weg?

Leven door de Geest

Achter die houding van Paulus ligt een van de mooiste hoofdstukken uit het Nieuwe Testament. Ook een van de moeilijkste. Je hebt het zomaar nagesproken of – in een mooi gezang – nagezongen, maar is het ook een stuk van je leven? Het gaat om Romeinen 8. Even de hoofdlijnen:

- Het hoofdstuk begint met een vergelijking tussen oude en nieuwe verbond. De wet kon mensen niet redden, maar dat doet God zelf in Christus, door zijn Geest. Daardoor wordt ons leven niet langer beheerst door wat wij zelf willen, maar door wat de Geest wil (vs. 4 en 5).
- Paulus wil de lezers duidelijk maken dat het wel heel aangenaam lijkt om je eigen wil te volgen, maar dat die naar de dood leidt. Gods wil volgen betekent leven en vrede.
- Zover kom je door de heilige Geest, die ons leert zeggen dat wij zonen van God zijn.
- God heeft echter alles in de hand; je ziet een heleboel ellende om je heen en in je eigen leven, maar in dat alles voert God zijn hoge plan uit. Een plan van vernieuwing.

Daarom weet Paulus door die Geest dat niets hem kan scheiden van Gods liefde in Christus. Ook gevangenschap niet. Zelfs niet de dood.

De praktijk

Christelijk leven is een leven van zelfverloochening. Van vol vertrouwen een onbekende toekomst tegemoet gaan. Vertrouwen dat de heilige Geest in je werkt.

Als kind van God volg je vol vertrouwen de aanwijzingen die je Vader je geeft voor het leven. Op die heel belangrijke punten in je leven waarvoor Hij geen gedetailleerde routebeschrijving geeft, vertrouw je op de leiding van de heilige Geest die Gods woord gebruikt om je inzicht te geven, zodat je een goede beslissing kunt nemen. God spreekt zichzelf niet tegen, dus je keuze mag en kan nooit ingaan tegen de geopenbaarde wil van God. Als christen groei je in het onderscheiden waarop het aankomt. Zo beleef je de vrijheid van een nieuwtestamentische gelovige.

Voor de bespreking

1. 'Stil berusten in zijn beleid' (Gezang 5) is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Vind je dat dit stil berusten een goede weg is?
2. Wat zou je antwoorden aan de jongen die verder wil met het ongelovige meisje dat op zijn weg geplaatst is?
3. Om Gods wil voor je leven te onderkennen, moet je ook weten wie je zelf bent. Wat is daarvoor nodig en wat staat dit in de weg?
4. De belangrijkste kruispunten van ons leven liggen in onze jeugd. Beroep, partner, belijdenis doen of niet – het ligt allemaal rond ons twintigste levensjaar. Wat zegt dit over bijvoorbeeld de opvoeding?
5. God vraagt een offer, Romeinen 12. Waarin komt dat uit voor een christen in Nederland?